
КОВАЛІВСЬКИЙ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

1895 - 1969

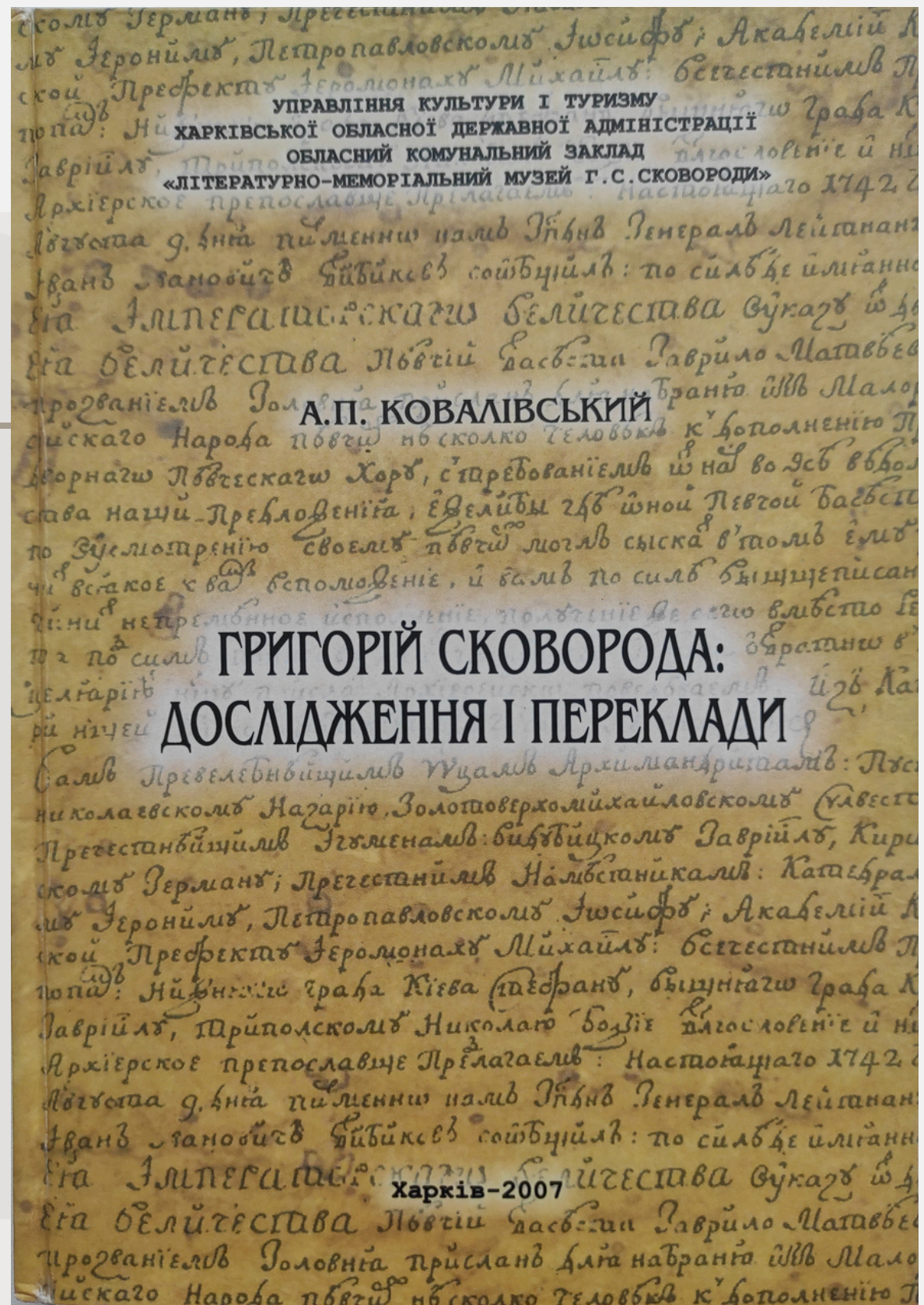
Андрій Петрович Ковалівський — видатний учений, який здобув визнання завдяки своїм глибоким енциклопедичним знанням у галузі сходознавства. Його наукова діяльність охоплює широкий спектр тем, а лекції завжди викликали живий інтерес серед студентів, спонукаючи їх до глибокого вивчення історії та культури народів Азії та Африки. Ковалівський не лише вражав своїм професіоналізмом, а й став справжнім натхненником для молоді, запалюючи її наукові прагнення та залучаючи до дослідження східних культур. Під його керівництвом було написано багато дипломних робіт і дисертацій, а його учні стали висококваліфікованими фахівцями з історії Японії, Китаю, Індії, Туреччини та інших країн Сходу.

- Андрій Петрович Ковалівський народився 1 лютого 1895 року в селі Розсохувате Харківської губернії.
- У 1922 році закінчив філологічний факультет Харківського університету.
- З 1924 року співробітник НДІ історії української культури в Харкові. Працював в Музеї слобідської України імені Г. С. Сковороди. Був одним із засновників і членом правління Всеукраїнської наукової асоціації сходознавців.
- З 1934 року працював в Арабському кабінеті Інституту сходознавства АН СРСР (Ленінград).
- У 1937 році за сукупністю робіт йому було присуджено науковий ступінь кандидата історичних наук.
- У 1938 році був заарештований в Ленінграді і лише у 1944 р. вчений мав можливість повернутись до науково-педагогічної діяльності, спочатку в Саранському педагогічному інституті (Мордовська АРСР), а згодом — у педагогічному інституті та університеті в Харкові.
- У 1947—1949 рр. А. П. Ковалівський — старший науковий співробітник Інституту сходознавства (Ленінград) і одночасно доцент східного факультету Ленінградського університету.
- У 1949 році вчений повертається до Харкова.
- Успішно захистивши в 1951 р. в Інституті сходознавства АН СРСР докторську дисертацію про Ібн-Фадлана, А. П. Ковалівський оголив кафедру історії нового часу Харківського університету (з 1964 р.— кафедру історії середніх віків)
- У 1965 році йому було присвоєно звання заслуженого діяча науки України.
- Помер у м. Харкові 29 листопада 1969 р.

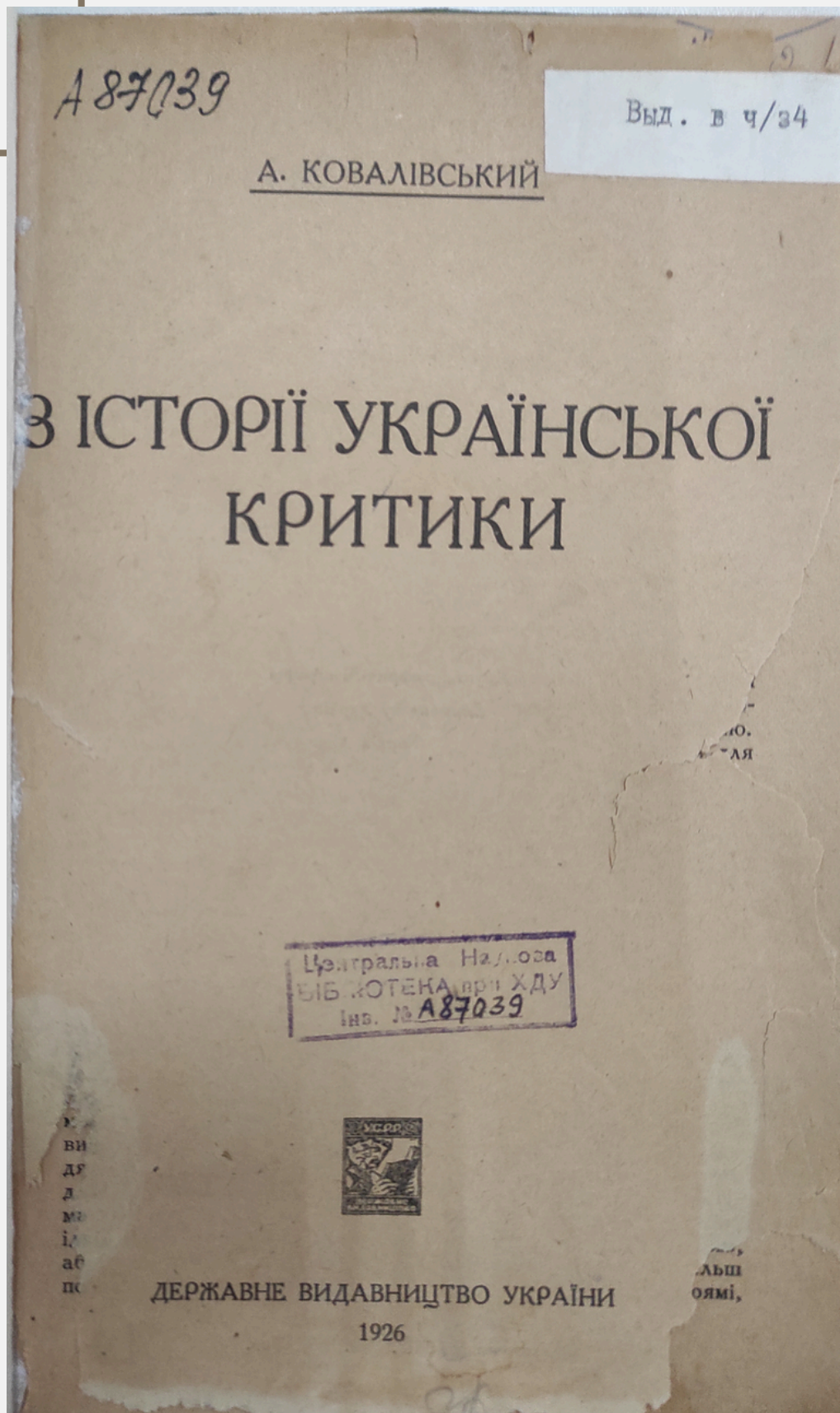
Ще в студентські роки вчений захопився творчістю Г. С. Сковороди, а у 1924 р. з'явилась його праця про етичні погляди славетного українського філософа.

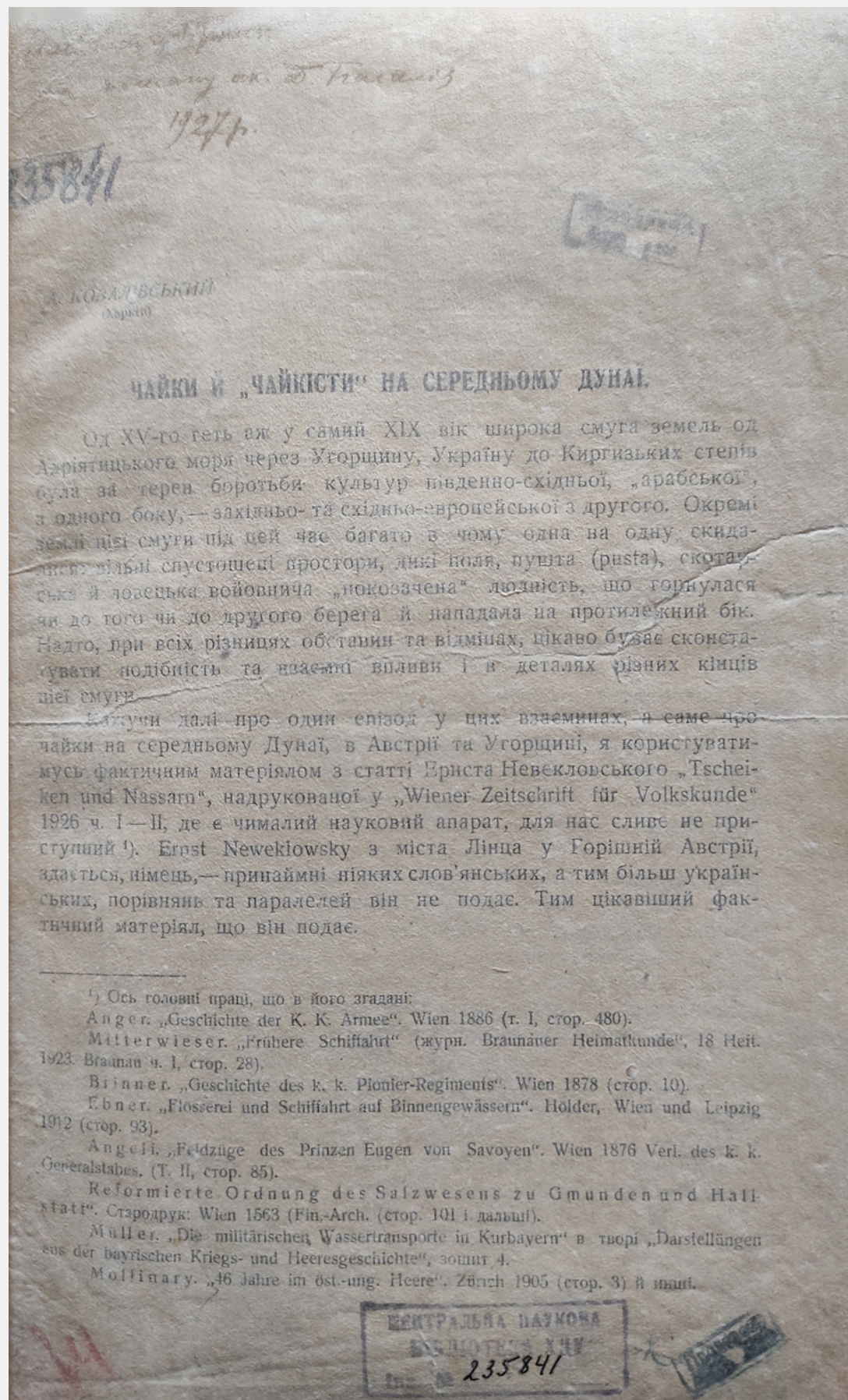
Видання в одній збірці праць А. П. Ковалівського присвячених Г. С. Сковороді, які він написав протягом 1920-60-х років.

Професор Харківського університету Андрій Ковалівський був одним із найцікавіших і найглибших дослідників життя та творчості Григорія Сковороди під добу українського Ренесансу 1920-х років. Талановитий і молодий на ту пору вчений активно рецензує сковородинознавчі розвідки, які з'являються в Україні та за кордоном, зокрема праці Дмитра Багалія, Матвія Яворського, Віктора Петрова, Домета Оляччина, Івана Мірчука, публікує та коментує присвячені Сковороді прецікаві уривки з «Історії української філософської думки» Миколи Сумцова, пише велику обсягом статтю «Розвиток етичних поглядів Г. С. Сковороди в зв'язку з його життям», яка мала неабиякий резонанс, перекладає по-українському повість Ізмаїла Срезневського «Майор, майор!» тощо. Ці та інші праці Андрія Ковалівського до сьогодні не втратили своєї наукової вартості. Щаслива думка зібрати й видати сковородинознавчі дослідження та переклади професора Ковалівського, що її співробітники літературно-меморіального музею Сковороди в Сковородинівці спробували реалізувати в рецензованому рукописі, поза всяким сумнівом, заслуговує на схвалення і підтримку. Ця книга неабияк прислужиться не тільки професійним науковцям, але й усім, кого цікавить життя та творчість Григорія Сковороди. Окрім того, вона є виявом нашої вдячної пам'яті про видатного харківського інтелектуаліста ХХ століття Андрія Ковалівського.

Доктор філологічних наук,
професор кафедри
української літератури
Харківського національного
педагогічного університету
ім. Г. С. Сковороди,
Леонід Ушкалов

У 1926 році А.П. Ковалівський видав свою ґрунтовну працю «З історії української критики».

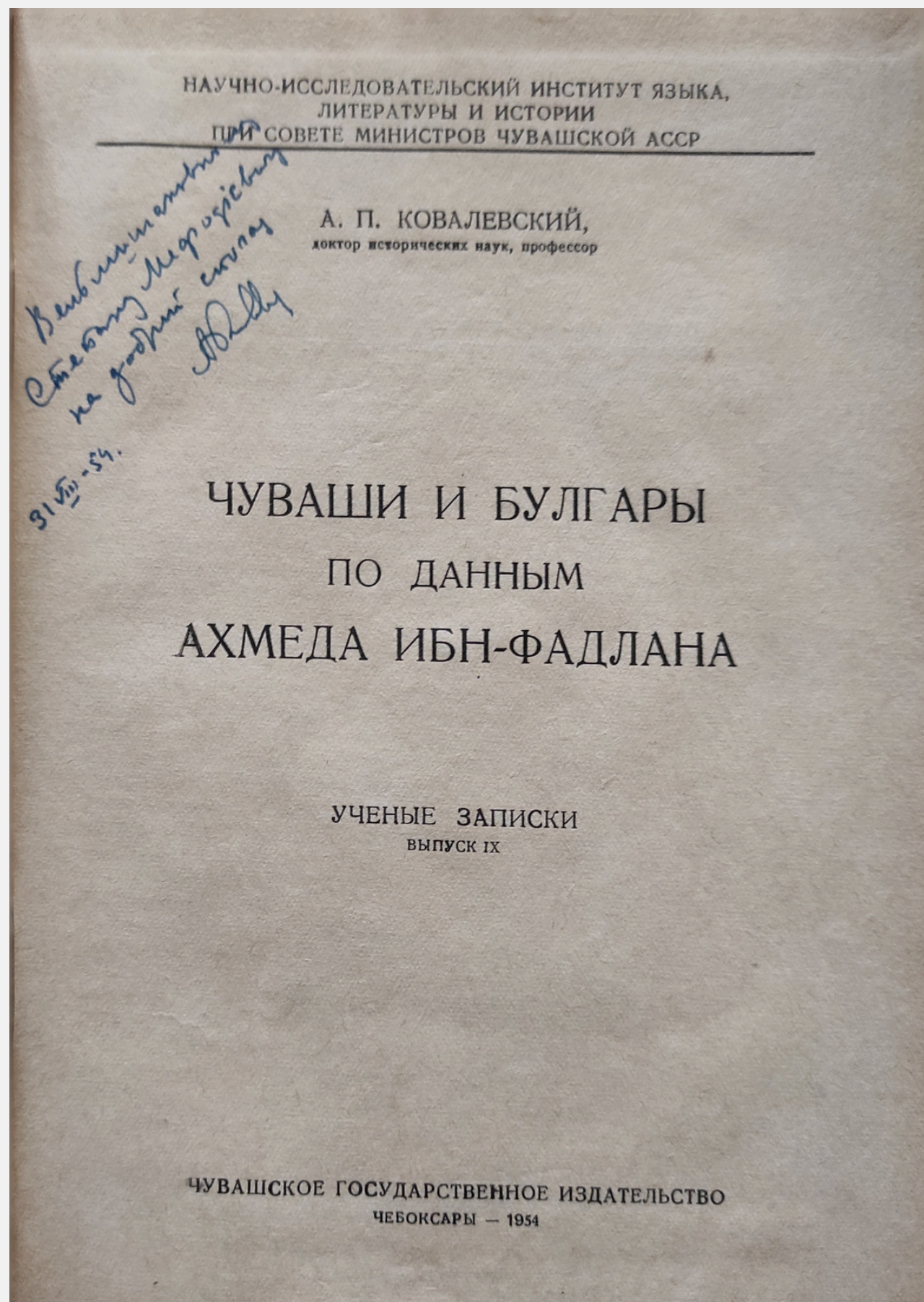
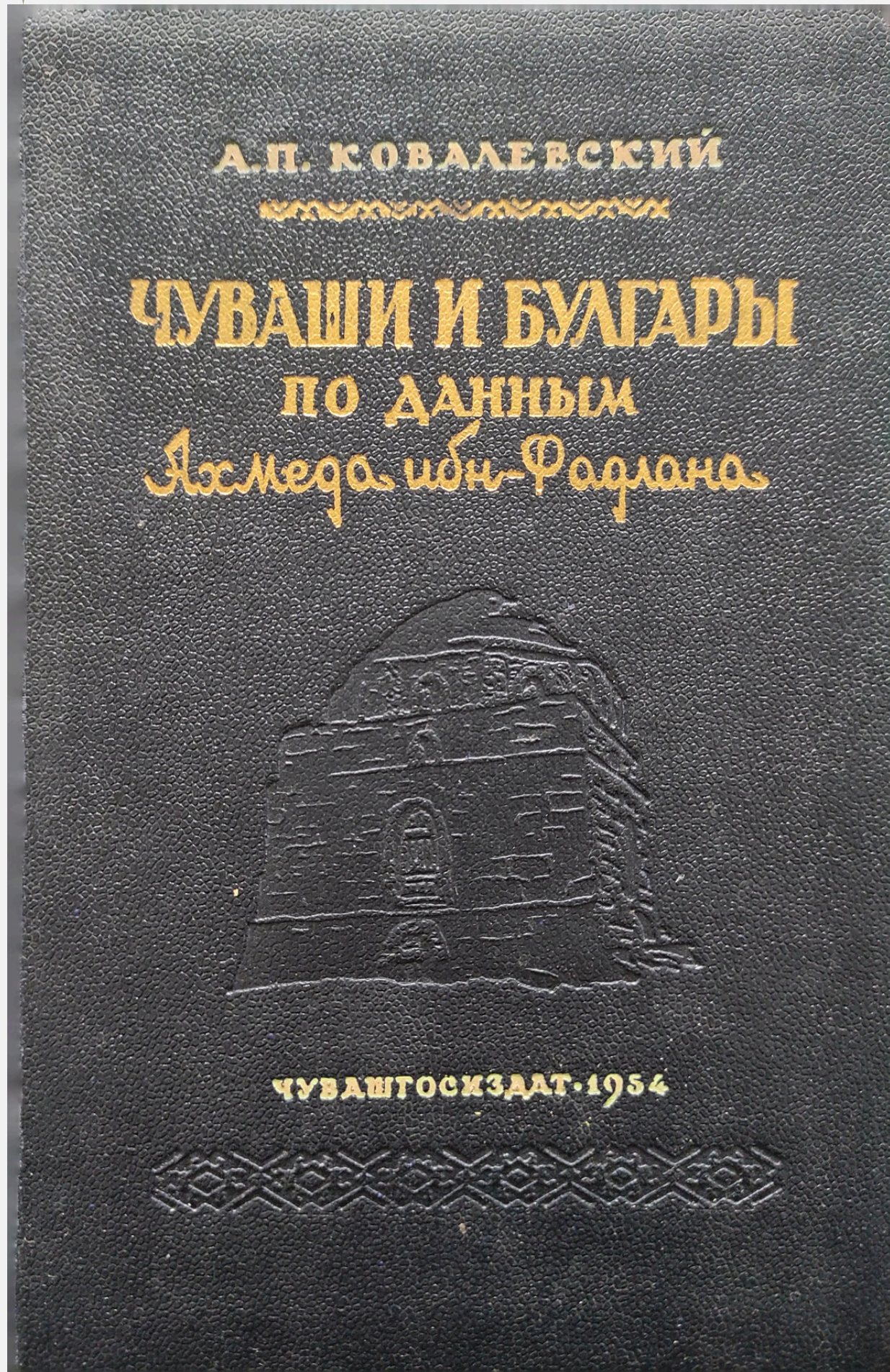

“Чайки й «чайкісти» на середньому Дунаї” (1927).
Це ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія.

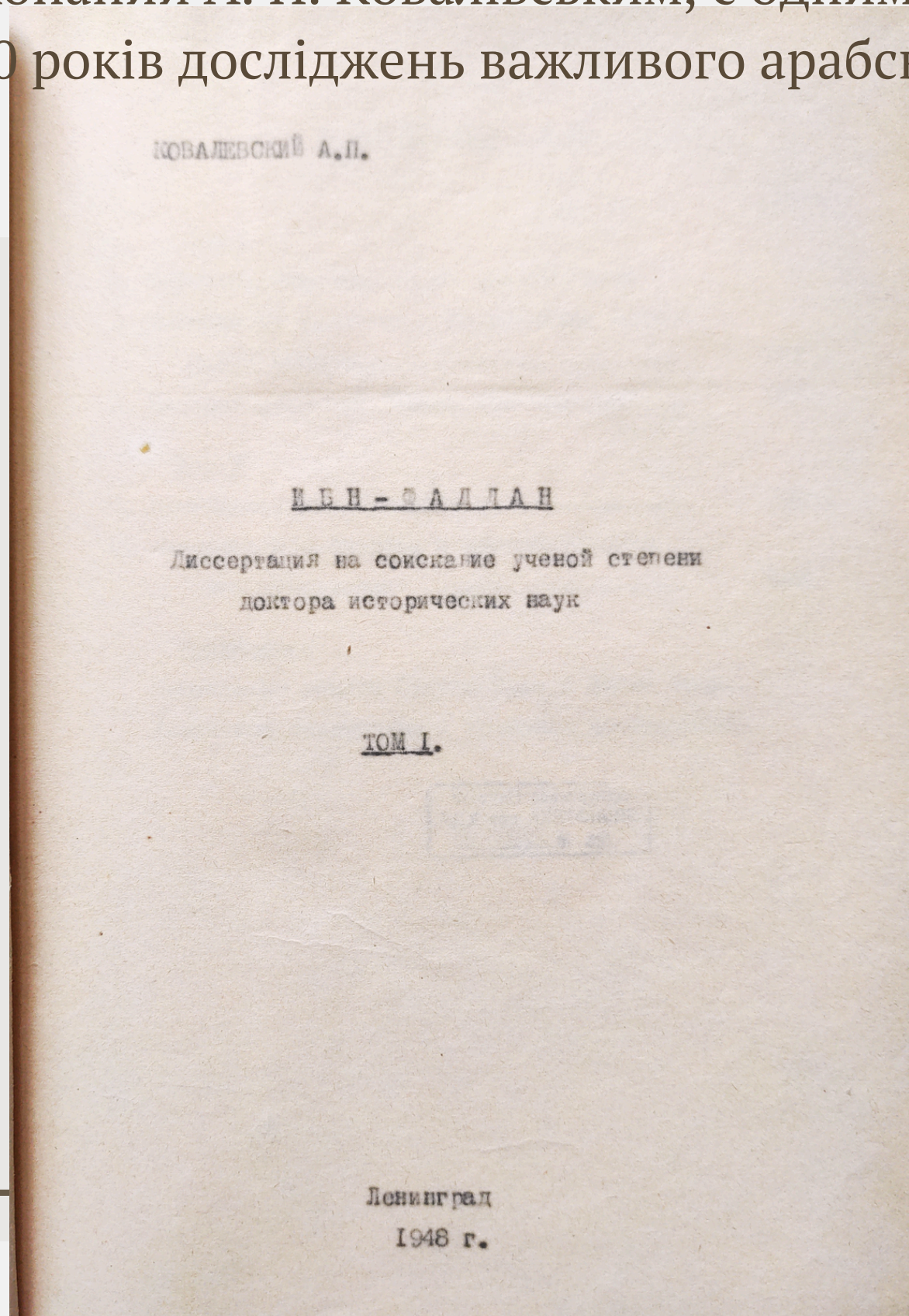
Вчений активно популяризував українською мовою твори письменників Сходу, зокрема Садреддіна Айні, Джемальзаде, Якуба Кадрі, Сейфеддіна та інших. Особливу увагу приділив Аміну Рейхані, одному з класиків сучасної арабської літератури, переклавши його твори, зокрема поему «Революція», та написавши дослідження про його творчість.

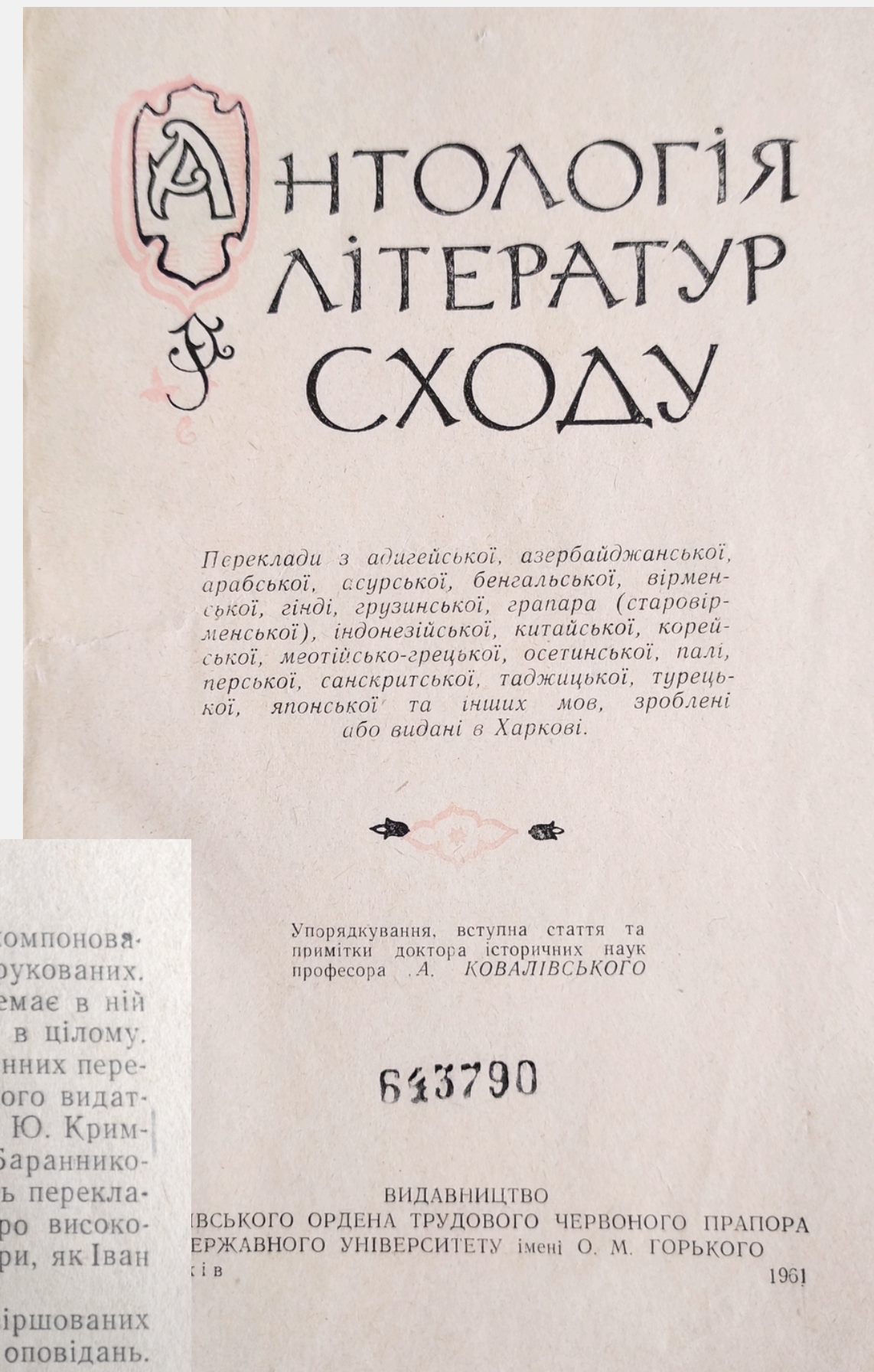
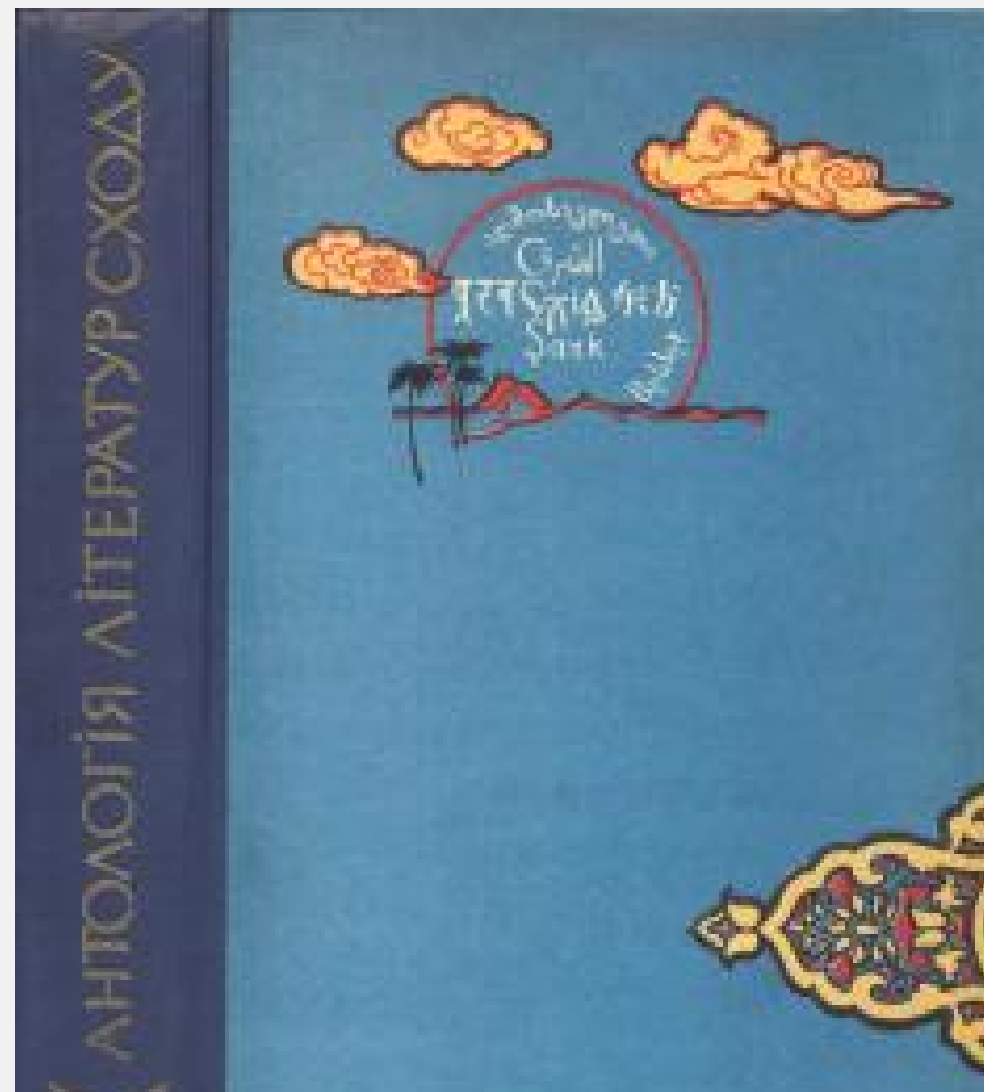
У 1954 році Андрій Петрович видає в Чувашії книжку про середньовічних чувашів і болгар за даними Ібн Фадлана. До виходу у світ цієї праці свідоцтва з історії чуваського народу не сягали глибше XVI ст.

Вчений зробив значний внесок у переклад, розшифровку та коментування Мешхедського рукопису твору Ахмеда Ібн-Фадлана, секретаря посольства халіфа ал-Муктадіра до волзьких болгар у 921—922 роках. Він детально вивчив та відновив пошкоджені частини тексту. Переклад «Книги» з арабської та перської версій, виконаний А. П. Ковалівським, є одним із найбільш повних наукових перекладів. Ця праця підсумовує майже 20 років досліджень важливого арабського джерела ранньосередньовічної історії народів Східної Європи.

Останньою великою дослідницькою працею вченого стала видана у 1961 році "Антологія літератур Сходу", в якій зібрані українською мовою уривки з творів східних авторів, перекладених та надрукованих у Харкові протягом ХІХ— ХХ ст., що дає уявлення про поширення текстів східних авторів в Україні. Дуже цікава вступна стаття "Вивчення Сходу в Харкові та Харківському університеті у ХVІІІ—ХХ ст.", особливо той розділ, в якому висвітлюється стан сходознавства у Харкові в післяжовтневі часи.

Оскільки сам автор безпосередньо брав найактивнішу участь в організації сходознавчих досліджень, зміст статті набуває значення важливого джерела з історії сходознавства в Україні.

ДО ЛАСКАВОГО ЧИТАЛЬНИКА

«Антологія», або «Збірка квітів» літератур народів Азії скомпонувана з перекладів, зроблених харків'янами або у Харкові надрукованих. Отже, нехай не поремствують на її упорядника за те, що немає в ній усього багатства східних перекладів, зроблених на Україні в цілому. Так, зважаючи на згадане обмеження, немає в цій збірці численних перекладів з арабської, перської, турецької та сірійської мов такого видатного сходознавця, письменника й поета, яким був академік А. Ю. Кримський. Не ввійшли до неї і деякі переклади академіка О. П. Баранникова¹, переклади з арабської мови Т. Г. Кезми, значна кількість перекладів з грузинської мови М. П. Бажана², не кажучи вже про високохудожні переклади, зроблені класиками української літератури, як Іван Франко³, Леся Українка, Павло Грабовський⁴ та ін.

Але й «харківські» переклади дають чимало цікавого. З віршованих збірок бралось те, що здавалось найкращим, так само щодо оповідань. Дещо вміщено повністю, інше з деякими скороченнями, дещо в уривках. З більшими повістями та романами було скрутніше. Тут упорядник «Антології» намагався вибрати серію уривків з таким розрахунком, щоб їх цікаво було читати і щоб разом з тим вони складали якусь цілість, щоб давали уявлення про твір у цілому та про художню майстерність автора. Хто схоче більшого, той нехай візьме повне видання даного твору, оскільки подати в «Антології» все неможливо.

Переклади з адигейської, азербайджанської, арабської, асурської, бенгальської, вірменської, гінді, грузинської, грапара (старовірменської), індонезійської, китайської, корейської, меотійсько-грецької, осетинської, палі, перської, санскритської, таджицької, турецької, японської та інших мов, зроблені або видані в Харкові.

Упорядкування, вступна стаття та примітки доктора історичних наук професора А. КОВАЛІВСЬКОГО

643790

ВИДАВНИЦТВО
ІВАНОВСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені О. М. ГОРЬКОГО
Харків 1961

ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ НОВІТНЬОГО ЄГИПТУ
В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

А. П. Ковалівський

1. Освіта, література, театр, кіно, музика

Видатний єгипетський скульптор Махмуд Мухтар створив монументальний пам'ятник під назвою نهضة مصر — «Відродження Єгипту». Джерелом його творчості було стародавнє єгипетське мистецтво. На великому постаменті з напруженою силою піднімається на передніх лабах могутній сфінкс. Поруч нього стоїть молода єгиптянка, яка легким рухом руки відкидає зі своєї голови покривало. Пам'ятник зроблений з асуанського граніту і стоїть у Каїрі на широкому майдані біля вокзалу.

«Відродження Єгипту».

Це відродження Єгипту не нове, воно почалося ще з початку XIX віку, але тільки в XX віці, особливо після Жовтневої революції в Росії, процес складання єгипетської нації та розвитку національної єгипетської культури пішов вперед велетенськими кроками. Разом з тим складний та суперечливий був розвиток цієї культури за нового й новітнього часу.

Тут виявлялись глибокі суперечності між розвиненими формами капіталізму, що знаходять свій відбиток у містах, та значними пережитками феодального укладу на селі, у становищі єгипетського селянства. Глибока суперечність лежала між культурою сільської маси робітників та міської бідноти, з одного боку, та культурою вищих класів

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ У ХАРКІВСЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ В 1952—1957 рр.

Даний огляд має на меті показати Харків за останні роки як певний осередок досліджень у галузі загальної історії. Крім праць власне харківських істориків, до огляду включено також дисертації, захищені у Харкові. Основна частина згаданих тут праць або була опублікована у 1952—1957 рр., або має незабаром вийти. До огляду включено також і ті праці, які ще не надруковані, але цікаві змістом. Без них нарис вивчення загальної історії у Харкові був би неповний.

Значне місце у працях харківських істориків посідає нова й новітня історія слов'янських народів. Показу всесвітньоісторичного значення Великої Жовтневої соціалістичної революції і її впливу на революційний рух у Болгарії присвячена дисертація болгарина Г. Д. Йорданова «Вплив Великої Жовтневої соціалістичної революції на перетворення Болгарської соціал-демократичної партії (тісняків) у Комуністичну партію та початок її більшовизації (1917—1923 рр.)», захищена у Харкові в 1953 р. Ця дуже цікава праця була написана на основі вивчення багатьох болгарських і російських джерел. Окремі її розділи опубліковані в двох статтях¹.

Цьому ж питанню присвячена стаття кандидата історичних наук Н. Г. Попова «Великая Октябрьская социалистическая революция и освобождение болгарского народа от империалистической зависимости и капиталистического рабства»².

Історія економічного і політичного роз-

¹ «Влияние Великой Октябрьской социалистической революции на преобразование Болгарской социал-демократической партии (тесных социалистов) в Коммунистическую партию», «Труды кафедры истории КПСС Харьковского госуниверситета им. А. М. Горького», т. 6, 1957, стор. 429—454 (стаття написана спільно з Н. Г. Поповим); «Октомврийската революция и борбите на нашите миньори през периода на революционната криза», «Исторически преглед», година XIII, София, 1957, кн. 5, стор. 58—73.

² «Труды кафедры истории КПСС ХГУ», 1957, т. 6, стор. 455—476.

витку Болгарії в 1918—1923 рр. досліджено доц. П. Т. Руценком, який у 1953 р. захистив дисертацію на тему «Народне антифашистське збройне повстання 1923 року в Болгарії». В ній на основі глибокого аналізу і всебічного вивчення становища, яке створилось у Болгарії влітку—восени 1923 р., показано перше в світі антифашистське повстання широких народних мас, очолене славною Комуністичною партією Болгарії. Внаслідок дальшого вивчення цих питань П. Т. Руценко опублікував статті: «До питання про соціально-економічний розвиток Болгарії після першої світової імперіалістичної війни (1918—1923 рр.)»¹ і «Боротьба болгарських трудящих мас під керівництвом Комуністичної партії проти реакції і фашизму (кінець 1918—червень 1923 рр.)»². Друкуються статті того ж автора, написані значною мірою на базі згаданої вище дисертації: «3 історії профспілкового руху в Болгарії (1915—1923 рр.)» і «Народне антифашистське повстання 1923 року в Болгарії».

Ряд праць присвячено висвітленню діяльності Болгарської комуністичної партії і загальному розвитку Болгарії за народно-демократичного ладу. У 1954 р. Н. Г. Попов захистив дисертацію на тему «Боротьба Болгарської комуністичної партії за піднесення культурного рівня трудящих мас (1949—1952 рр.)». Її розділи опубліковані окремою працею з назвою «Борьба Болгарской коммунистической партии за создание социалистической народной интеллигенции (1949—1953 гг.)»³.

Великий інтерес становить праця доцента Харківського театрального інституту М. Є. Добрускіна «Культурное строитель-

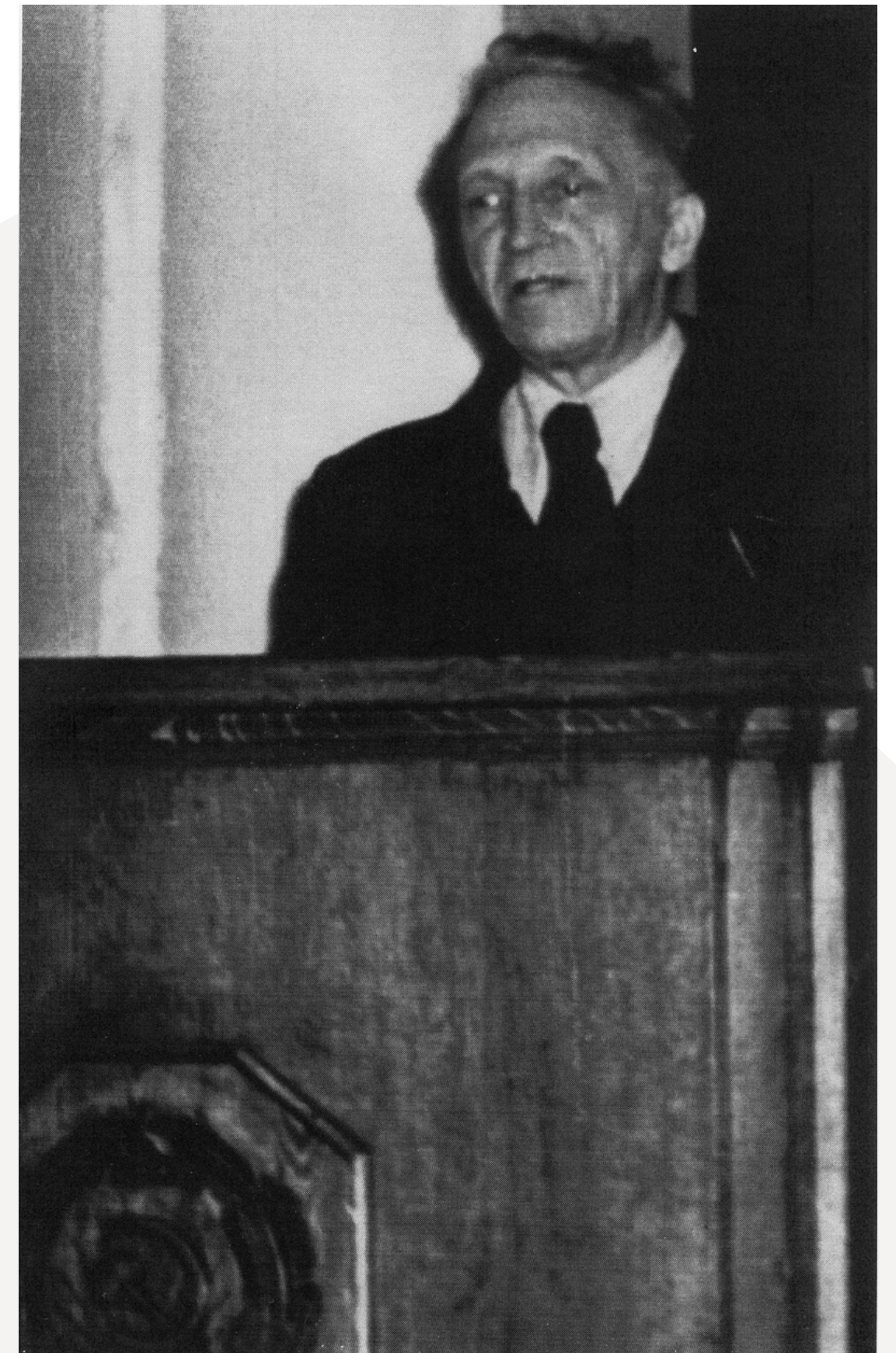
¹ «Наукові записки Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди», т. XVII, 1955, стор. 27—44.

² «Наукові записки Станіславського державного педінституту», т. 1, 1956, стор. 31—56.

³ «Труды кафедр истории КПСС и диалектического и исторического материализма ХГУ», 1957, т. 4, стор. 169—190.

До Меморіальної колекції
книгозбирки мист. «Alma Mater»
— Харківського університету.
Вдалий автор.

17 X 1956 року.

А.П. Ковалівський серед студенток історичного факультету (1950)

983327

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР
ХАРКІВСЬКИЙ ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.М.ГОРЬКОГО
ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ
КОВАЛІВСЬКИЙ**

біобібліографія

Харків · 1966

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

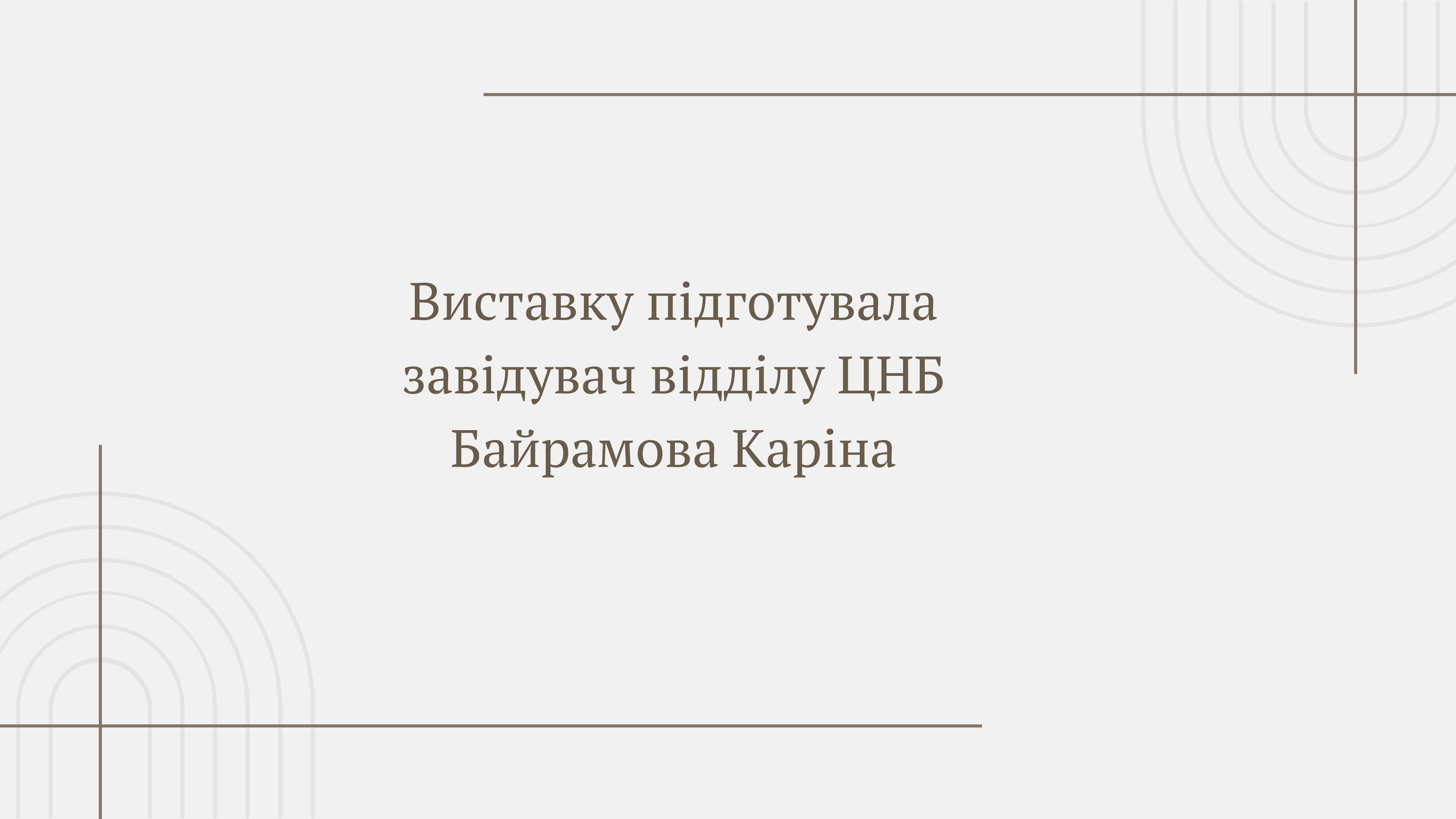
176 Про присвоєння професорові Ковалевському А. П.
почесного звання заслуженого діяча науки Україн-
ської РСР

За видатні заслуги в розвитку історичних наук і підготовку спеціалістів для народного господарства присвоїти доктору історичних наук, професорові Ковалевському Андрію Петровичу почесне звання заслуженого діяча науки Української РСР.

Голова Президії Верховної Ради Української РСР Д. КОРОТЧЕНКО.

Секретар Президії Верховної Ради Української РСР А. ЗЛЕНКО.

м. Київ, 25 лютого 1965 р.

Виставку підготувала
завідувач відділу ЦНБ
Байрамова Каріна